

N.F.S. Grundtvig [Anmeldelse af] "Om den falske Theologie og den Sande Tro"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.8, april 2016

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1825 (SJ: 422)

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer og tekstredegørelse er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Indledning er skrevet af Kristoffer Garne, redigeret af Klaus Nielsen og Kim Steen Ravn

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Johnny Kondrup

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

|A:198

Om den falske Theologie og den sande Tro. En Stemme af Menigheden ved *Henrich Steffens*. Oversat ved Provst *M. P. Kruse*, Sognepræst for Højelse og Lellinges Menigheder. København 1825. S. 171. 8. 1 Rbdlr. 48 Sk.

At denne Bog af vor genialske Landsmand ei kan behage Protestanterne mod Christendommen, følger af sig selv, da den med Aand og Varme taler Christendommens Sag, men dog har det undret mig at see Prof. *Clausen*, for denne Bogs Skyld, regne *Steffens* mellem de paatrængende Dilettanter, der krænke Theologiens videnskabelige Gebeet, og maae vises tilbage til den Grændse, inden hvilken Christendommen er fælleds Eiendom for Alle; thi denne Grændse har *Steffens* baade udtrykkelig erkjendt og beskeden respeceret. Kun paastaaer St. med Rette, at den christelige Theolog skal betragte sig som en Medlem af den

christelige Menighed, og ei lægge an paa at nedrive men at befæste den fælles Tro, og sandelig, er der nogen Fordring, den christelige Menighed nuomstunder nødes til at gjøre gjældende, da er det visselig denne; thi det er mageløst, og aldeles utaaleligt, hvorledes Mængden af dem, der kaldtes til at forkynde Evangelium, i de senere Dage ei blot forholdt Menigheden Evangeliet, men, til største Forargelse bestred og bespottede det. Det er begribeligt nok, at de *exegetiske Smaa-Paver*, som troe, Skriften kun er til, for at de kan **A:199** have Noget at øve dem paa, Menigheden kun til, for at beundre deres lærde Gjætninger, at de synes ilde om den Forelæsning St. (S. 143-61) holder over Theologiens Forhold til Troen og Lærernes til Menigheden; men enhver christelig Theolog maa netop derfor glæde sig over at høre en saadan Stemme fra Menigheden, som, naar den kan vinde Medhold, vil nøde de storagtige Exegeter til at lade Grillerne fare, eller øve deres Konster paa *Alkoranen* og andre slige Aabenbaringer, der, oprindelig falske, ei tabe noget ved at behandles derefter. At St. ikke med tydelige Ord har kunnet betegne Grændsen for den theologiske Frihed i Christenheden, er intet Under, da Theologerne i lang Tid end ikke har ahnet den, men mærkeligt er det, at hans Ord derom (S. 159) "*Tro* paa *Troen* er den faste Grund, er den Klippe, paa hvilken Frelseren har bygget sin Kirke," at disse dunkle Ord kun behøve den historiske Forklaring, at den Apostoliske Troes-Bekjendelse i det gamle Kirkesprog hedder "*Troen*" for at udtrykke den Grændse, hvorom han dybsindig ledte.

Foruden dette Afsnit om *Lærerne*, som hører baade til det Heldigste og Vigtigste i Bogen, indeholder den en Fremstilling af de Boglærdes Mening om Forholdet mellem det Historiske og det Dogmatiske (mellem den evangeliske Fortælling og Lærdommen) i det Ny Testamente; Forfatterens Betragtning af den *sande Tro*, af *Menigheden* og af *Unionen* ∴ Sammenblandingen af den Lutherske og Calvinske Menighed.

Resultatet af det første Afsnit er naturligviis, hvad det maa være for enhver Sandheds-Ven, enten han saa er blevet Christen eller ikke, at den *evangeliske Historie* er saa uopløselig forbundet med den christelige Lærdom, at de nødvendig maae staae og falde med hinanden; men da St. her mest beskjæftiger sig med den mythologiske eller afgudiske Betragtning af Christendommen, der, Gud skee Lov! hos os er langt sjeldnere og mindre bekjendt end i Tydskland, vil dette Afsnit, **A:200** uden Anmærkninger, vel falde de fleste danske Læsere dunkelt. Vi maatte heller ønsket, at Forf. havde fremstillet den hos os sædvanlige, og af Tydskerne laante, saakaldte moralske Betragtning af Bibelen, i hele sin Usselhed og Selv-Modsigelse; thi vel har han Ret i, at den i Grunden er vanvittig, men den gjælder dog baade her og andensteds for meget *fornuftig*. I Øvrigt vil jeg ikke nægte, at ogsaa jeg, baade i dette Afsnit og i det

Følgende om den sande Tro, savner Endeel af den Klarhed, Gjenstanden kunde modtage, naar man, istedenfor at fordybe sig i en Betragtning af den nødvendig dunkle Følelse, der avler og bærer Livet, især henvendte Øiet paa Samvittigheds-Forholdet og den uforligelige Modsætning mellem Sandhed og Løgn.

Ved at fremhæve denne Modsætning vilde Forf. ogsaa i Afsnittet om Menigheden kunnet vise den klare Grund, hvorfor *kun een Tro* er saliggjørende; thi Tro paa Løgn kan umuelig føre til Salighedens, der nødvendig er Sandhedens Rige; men han har alligevel i en Lignelse meget indlysende viist, at det er ikke Overbeviisningen om den saliggjørende Troes Eenhed, men kun hovmodigt Selvbedrag der avler den Ukjærlighed mod Vildfarende og den hjerteløse Fordømmelse af dem, der manglede det Lys, Guds Naade skjænkede os, saa det er kun Mund-Christne, der have fortjent den Haan for Ukjærlighed, hvormed den christelige Kirkes Fiender have overvældet en Tro, hvis Lov, hvis Lys og Liv er Kjærlighed, kun ei til Løgn og Falskhed, som de, der elske Sandhed, maae nødvendig hade og forskyde! Et saare betimeligt Ord er det derfor, *Steffens* her taler mod den atter vaagnede Lyst til Selskaber for indbyrdes Opbyggelse, der lettelig føde baade hovmodige Griller om egen Hellighed fremfor alle Andre, og en Leg med hjertelig klingende Ord, der altid er hjertebrækkende, og spiller paa Grændsen af Hyklerie og Falskhed. Naar da St. desuagtet priser *Hernhutherne*, for deres Missjoners |A:201Skyld, lader han sig uidentivl bedrage af Skinnet; thi hvad der i sin Grund er galt, kan umuelig blive godt for sine Følgers Skyld, og et gudeligt Selskab, der er bygget paa forkastelige Grunde, bliver jo netop skadeligere, jo mere det udbreder sig, om det saa end gjorde al Verdens Grønlændere og Hottentotter til maneerlige Folk. Naar jeg derfor skal prise Hernhuthernes Missjoner, maae de først bevise, at de ude forkaste, hvad de hjemme antage, at deres Missjonærer bygge paa den ægte christelige Grundvold, og ei paa den yderst slibrige, *Zinzendorf* lagde. Dybt og træffende siger St. i Øvrigt, hvad jeg ganske underskriver: dadleværdige Brødreforeninger adskille sig fra den christelige Menighed derved, at de ikke, som denne, i Samfunds-Forbindelsen (Troes-Samfundet) tilintetgjøre al jordisk Personlighed, men fastholde ved Tilintetgjørelsen denne Personlighed selv, i det den dog betragtes som tilintetgjort ved Naaden; thi her har han i et stort Grundtræk philosophisk draget den skarpe Grændselinie mellem sand Christendom og al sig dertil klæbende Mysticisme, som vi i Kirken klarere betegne ved at sige: hvem der vil saliggjøres *ved* Christus, uden ved Naade-Midlerne at indlemmes i *Ham*, bedrager sig selv. Særdeles læseværdig er ogsaa St.'s Betragtning af de overordenlige Naadegaver i den apostoliske Kirke, og af den falske Apostoliskhed, og har han end neppe fundet det rette Forhold mellem Kirken, Skolen og Menigheden, har han

dog kastet dybe Blik ind i Guds kirkelige Husholdning, og givet sine Læsere anderledes værdige Forestillinger derom, end de sædvanlige.

Bogen slutter med en Betragtning over *Unionen*, som beskjemmer de fleste Theologers Tale om denne vigtige Sag. Aldeles rigtig siger St.: vi troe, at den *Hellig-Aand* er tilstæde i *Daaben*, og *Frelseren* med sit *guddommelig forklarede Legeme* i *Nadveren*, og hvem der modsiger denne vor Tro, kan vi ikke have *Communion* med. Hertil er kun |A:202det at lægge, at hvem der antager Kirkens oprindelige Bekjendelse, og indrømmer Daabens Nødvendighed til Salighed, ham skal vi erkjende for vor *Med-Christen*, naar han ikke *forkaster* det andet Naade-Middel, eller *nægter* det *Kraft* til at forbinde os med *Frelseren*, men saalænge han bekjender Tvivl om *Frelserens* legemlige Nærværelse i *Nadveren*, skal vi holde ham fra Herrens Bord, og vil han alligevel gjøre et Naade-Middel deraf efter sit eget Hoved, da maa han ikke fortryde paa, at de Troende ikke vil dele Brødet og Kalken med dem, der aabenbar tvivle ligesaavel om *Nadverens Kraft* til at forene de Troendes *Hjerter* med hinanden, som med *Frelserens*. *Nadveren* maa i Menigheden bestandig være hvad den oprindelig var, en *aands-legemlig* ∴ hjertelig Forening med *Frelseren* til eet *aandeligt Legeme*, og hvem der ikke har *Hjerte* til at troe, hvad intet *Hoved*, uden Menighedens Hoved, som *Christus* er, begriber, *adskiller* sig derved unægtelig selv fra Broderskabet.

Saa anbefaler jeg da denne Bog til alle danske Læsere, som have Lyst til at høre en dybsindig Aands Tanker om Christendommen, og om den usle Selvklogskab, hvormed man i vore Dage ombyttede den, og jeg er vis paa, at ingen saadan Læser skal lægge Bogen, uden at have den meget at takke.

Oversættelsen er, som enhver Kjærligheds-Gjerning, ophøiet over al smaalig Rettelse, og berettiget til at modtages med Taksigelse af den christelige Oldings Haand. Efterskriften er jo velmeent, men ingenlunde efterrettelig, thi den laster Noget af det Bedste i Bogen.

N. F. S. Grundtvig.
